

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Demokrasi İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

Ahmet ÜSTÜN¹
Müge YILMAZ²

Geliş Tarihi: 25.01.2008

Yayına Kabul Tarihi: 04.04.2008

ÖZET

Demokrasinin genç kuşaklara öğretilmesinde en önemli görev ailelere düşmektedir. Aile kurumları, demokrasi, insan hakları, özgürlük, saygı, sevgi ve hoşgörü kavramlarını kazandıran ve bu kavramları pekiştiren kurumlar olmalıdır. Araştırmanın amacı, gençlerin aile içi demokrasi ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeylerine göre inceleyerek ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 245 öğrenci ise, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Betimsel olan bu çalışmada anket tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Değişkenlerin birbirinden bağımsızlığını sınamak için Ki-Kare testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin aile içi demokrasi ile ilgili görüşleri aile içi demokrasi kavramının tam olarak uygulanmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile içi Demokrasi.

The Evaluation of University Students' Opinions About Democracy in The Family Relating to Their Gender and The Education Level of Their Parents

ABSTRACT

The families have the utmost duty in teaching democracy to the younger generations. Families should teach the concepts such as democracy, human rights, freedom, respect love and they should consolidate these concepts. The purpose of this study is to determine the opinions of young people about democracy according in a family relating to their gender and the education level of the parents. The sample of the study contains Education Faculty students of Ondokuz Mayıs University. 245 students selected randomly constitute the sample of the study. The questionnaire technique is used for the descriptive study. The obtained data was evaluated using SPSS packet programme. To determine the variables chi-square test is used. Evaluating the obtained data, it is observed that the opinions of students about democracy in the family is not used properly for the democracy concept in a family.

Key Word: Democracy in Family.

GİRİŞ

Demokrasi, yalnızca hukuksal yönden bir yapılanma biçimi değil, özünde eşit katılımı ve insana saygıyı esas alan bir yönetim biçimidir. Bu ilkelerin ön planda tutulduğu yaşama demokratik hayat denir (Doğan, 2001: 61). Demokratik davranışlar yaşam boyu eğitim sürecinde yaşayarak kazanılabilir (Ulusavaş,1991: 623). Çocuk demokratik davranışları önce yakın çevresinde (ailesi, medya, arkadaşları vb.), sonra okulda görerek, yaşayarak benimseyecek ve uygulayacaktır. Demokrasinin genç kuşaklara öğretilmesi, benimsetilmesi ve geliştirilmesi ailelerin görevleri arasındadır (Çınar ve Büyükkasap, 2004: 283).

Aile, toplumsal hayatın belirgin bir örneğini teşkil eder. Aile, toplumun temelini oluşturan ana-baba, çocuklar ve diğer akrabalardan meydana gelen sosyal bir kurumdur. Bir başka ifadeyle; birbirleriyle karşılıklı

¹ Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi e-posta:ustuna@omu.edu.tr

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi e-posta:mugesenol@yahoo.com

ilişki içinde bulunana karı- koca, anne- baba, kardeşler ve çocuklar olarak sosyal rolleri üstlenen insanlardan oluşan birliktir (URL1). Bu nedenle aile, demokratik yaşam için öğrenilmesi ve uygulanması gereken ilk ortamdır. Her aileyi bir okul olarak düşünürsek, anne babalar o okulun hem öğrencisi hem de öğretmenidir (Çelik, 2003: 11). Çocuğun ailede öğrendikleriyle okulda öğrendikleri birbirini destekleyici nitelikte olmalıdır. Böyle bir paralellik sonucunda öğrencinin okulda öğrendikleri pekişebilir. Aksi durumda öğrenilenler körelebilir.

Ailede kazanılan değerler çocukların ve gençlerin dünya görüşlerini, demokrasiye olan inançlarını etkiler. Ailedeki demokrasi alışkanlığının, toplumsal hayatı da demokratik hale getireceği söylenebilir.

Demokrasi bir değerler sistemidir ve bu değerlerin çocuklara çok erken yaşta verilmesi gerekir (Onur ve Gençdoğan, 2005: 693). Demokratik değerler demokrasinin olmazsa olmaz olarak kabul edilen ilkelerinin bireydeki yansımalarıdır (Özer, 1989: 30). Demokratik ortamlarda birey, potansiyelini geliştirerek kendini daha iyi tanıma olanağı bulabilir (Gören ve Karadaş,1997: 86).

Çocuğun gözlerini ilk açtığı ve içinde yaşadığı sosyal çevre ailedir. Aile içi iletişim ve etkileşim biçiminin çocuk ve gencin benlik ve kişilik gelişiminde son derece etkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle demokrasiyi yaşatmak için demokratik değerleri önce ailede oluşturmak gerekir. Anne-babaların çocuklarını sorumlu, işbirliğine yatkın, kendi kendini disipline eden, yapıcı ve yaratıcı bireyler yetiştirebilmeleri ancak onlarla kuracakları sağlıklı iletişim ortamına bağlıdır (Nazlı, 2000: 219-220). İnsana saygıyı esas alan demokratik değer ve inançların bulunduğu bir ailede aile bireyleri arasında karşılıklı saygı, sevgi, güven, sorumluluk, paylaşım, uzlaşma ve hoşgörü vardır. Demokrasinin yaşama geçirildiği aile ortamında çocuk özgüven, özsaygı duyguları gelişmiş iç denetimle birleşik, girişimci, özgür, kararlarını kendi kendine verebilen, sorumlu kişiler olarak yetişir. Demokrasi kültürünün olmadığı ve yaşama geçirilmediği aileler ise, demokrasiyle bağdaşmayan otoriter bir yapı gösterir. Böyle ailelerde özellikle babanın merkezde ve belirleyici olduğu söylenebilir (Onur ve Gençdoğan: 2005,697). Toplumda daha çok kırsal alanda görülen geleneksel aile yapısında aile içi ilişkiler, karar ve seçimler baba merkezli olarak görülmektedir. Toplumumuzda geleneksel aile yapısından çekirdek aile yapısına bir giriş var ise de, bu aile yapısında da baba etkisinin anne ile birlikte devam ettiği görülebilmektedir. Anne- baba merkezli aile içerisinde anne- baba, çocuk iletişimde çocukların kendi başlarına kararlar almalarına, sorumluluk yüklenmelerine, seçimler yapmalarına, aile içi kararlara katılmalarına belli ölçüde sınırlamalar getirilebilmektedir. Çocuklar büyümekte ve gelişmekte olan bir birey olarak değil, anne baba güdümünde, onlara bağımlı, onlarsız olmayan edilgen kişilikli çocuklar olarak algılanırlar. Böyle bir ortamda yetişen çocuk gençliğinde ve yetişkinliğinde demokratik davranışlar göstermediği gibi, demokratik yönetimler için birer sorun da olabilmektedirler. Ailede demokratik hayat kendisini iş bölümü, aile bütçesine katkı, düşünce ve kanaatlere saygı, keder ve sevincin paylaşılması, aile itibarının korunması gibi olaylarda göstermektedir (URL 2). Bu olaylar, bir birini tamamlayarak aileyi ayakta tutan değerlerdir.

Problem Cümlesi: Aile içi demokrasi ile ilgili konularda üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve anne-baba eğitim durumlarına göre farklılık olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. “Herhangi bir sorun yaşarken ailelerinin öğrencilere karşı genel yaklaşımları”,
2. “Aile içinde ilk ve son sözü kim söyler?”,

3. “Aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkes bir araya gelir ve görüşlerini rahatlıkla dile getirir mi?”,
4. “Kendinizle ilgili bir karar verilmesi gerektiğinde aileniz verdiğiniz karara saygı duyar mı?”,
5. “Aile bireyleri arasında cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım var mı?”,
6. “Aileniz çocuğu, anne-baba güdümünde, onlara bağımlı, edilgen birey olarak mı görür?”,
7. “Aile içinde tutarlılık var mı? Konulan herhangi bir kural aile üyelerine aynı şekilde uygulanır mı?”,
8. “Aile içinde alınan bir kararı onaylamadığınızda saygı ile karşılar mısınız?” sorusuna verdikleri yanıt ile ilgili görüşleri;

Öğrencilerin cinsiyetleri ve anne-babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma evrenini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2007-2008 öğretim döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 135’i kız ve 110’u erkek olmak üzere toplam 245 öğrenci ise, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Bu araştırma betimsel bir çalışma olup, anket tekniğinden yararlanılmıştır. Aile içi demokrasi ile ilgili literatürden yararlanılarak anket taslağı oluşturulmuştur. Geliştirilen anket taslağı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanlarının görüşlerine sunulmuş, bu görüşler doğrultusunda tekrar gözden geçirilmiştir. Anket formu 15 gün ara ile pilot gruba (n=30) uygulanmıştır. I. ve II. uygulama arasındaki korelasyon katsayısı $r = .62$ bulunmuştur.

Anket uygulaması ardından araştırma verilerinin gerekli istatistiksel analizleri için SPSS paket programı kullanılmıştır. Frekans ve yüzde (%) değerler ile, değişkenlerin birbirinden bağımsızlığını sınamak için Ki-Kare testi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Aile içi demokrasi ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Herhangi bir sorun yaşarken ailelerinin öğrencilere karşı genel yaklaşımı.

Tablo 1: Cinsiyete göre öğrencilerin herhangi bir sorun yaşarken ailelerinin onlara karşı genel yaklaşımlarına ilişkin görüşleri

Cinsiyet	Madde1		
	Ciddiye Alan	Ciddiye Almayan	Toplam
Kız	115 % 85.2	20 % 14.8	135 % 100
Erkek	85 % 77.3	25 % 22.7	110 % 100
Toplam	%81.6	% 18.4	% 100

$$X^2 = 2.531 \quad SD = 1 \quad P > .05$$

Tablo 1’e bakıldığında, kız ve erkek öğrenciler arasında ($p > .05$ düzeyinde) anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna göre kız ve erkek öğrenciler, herhangi bir sorun yaşadıklarında ailelerin sorunlarını ciddiye aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 2: *Baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin herhangi bir sorun yaşarken ailelerinin onlara karşı genel yaklaşımlarına ilişkin görüşleri.*

Baba Eğitim	Madde 1		
	Ciddiye Alan	Ciddiye Almayan	Toplam
Okuryazar	2 %66.7	1 %33.3	3 %100
Okuryazar değil	5 %71.4	2 %28.6	7 %100
İlköğretim	73 %79.3	19 %20.7	92 %100
Ortaokul	30 %88.2	4 %11.8	34 %100
Lise	49 %87.5	7 %12.5	56 %100
Yük.Ok./Üni.	4 %77.4	12 %22.6	53 %100
Toplam	200 %81.6	45 %18.4	245 %100

$$X^2 = 4.175 \quad SD= 5 \quad p> .05$$

Tablo 2 incelendiğinde, babanın eğitim düzeyine göre öğrencilerin görüşleri arasında herhangi ($p>.05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna rağmen tabloya bakıldığında eğitim almış babaların, çocukları tarafından onların sorunlarını ciddiye alan kişiler olarak algılandıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 3: *Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin herhangi bir sorun yaşarken ailelerinin onlara karşı genel yaklaşımlarına ilişkin görüşleri*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 1		
	Ciddiye Alan	Ciddiye Almayan	Toplam
Ok.yazar Değ.	25 % 83.3	5 % 16.7	30 % 100
İlköğretim	119 % 86.2	19 % 13.8	138 % 100
Ortaokul	14 % 87.5	2 % 12.5	16 % 100
Lise	19 % 63.3	11 % 36.7	30 % 100
Y.ok.veya Uni	23 % 74.2	8 % 25.8	31 % 100
Toplam	200 % 81.6	45 % 18.4	245 % 100

$$X^2 = 10.216 \quad SD= 4 \quad P< .05$$

Tablo 3'e göre, öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmektedir. Özellikle ilköğretim okulu mezunu annelerin, çocukları tarafından onların sorunlarını ciddiye alan kişiler olarak algılandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Aile içinde ilk ve son sözü kimin söylediği

Tablo 4: *Cinsiyete göre aile içinde ilk ve son sözü kim söyler sorusu ile ilgili görüşleri.*

Cinsiyet	Madde 2				
	Anne	Baba	Anne-Baba	Aile büyükleri	Bütün Aile Beraber
Kız	9 % 6.7	29 % 21.5	56 % 42	-----	41 % 30.4
Erk	13 % 11.8	53 % 48	28 % 25.5	4 % 3.6	12 % 10.9

Top.	22 % 9	82 % 33.5	84 % 34.3	4 % 1.6	53 % 21.6
------	-----------	--------------	--------------	------------	--------------

$$X^2 = 35.473 \quad SD= 5 \quad P < .001$$

Tablo 4'e bakıldığında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Erkek öğrencilerin % 48'i ilk ve son sözü baba söyler derken, kız öğrencilerin %42'si anne-baba olarak cevaplamışlardır. Erkek öğrencilerin babayı aile içerisinde otoriter algıladıkları, kız öğrencilerin ise anne-babayı beraber hareket eder algıladıkları söylenebilir. Büyükkarağöz'ün (1990) yaptığı çalışmada benzer bulguların elde edildiği görülmüştür.

Tablo 5: *Baba eğitim düzeyine göre Aile içinde ilk ve son sözü kim söyler sorusu ile ilgili görüşleri.*

Baba Eğitim	Madde 2 (N=245)				
	Anne	Baba	Anne-Baba	Aile Büyük-leri	Bütün Aile Beraber
Okuryazar	2 % 66.7	1 % 33.3	-----	-----	-----
Okuryazar Değil	-----	2 % 29	1 % 14.3	4 % 57	-----
İlköğretim	13 % 14.1	30 % 32.6	37 % 40.2	-----	12 % 13
Ortaokul	-----	7 % 21	13 % 38.2	-----	14 % 41.2
Lise	3 % 5.4	24 % 43	21 % 37.5	-----	8 % 14.3
Yük.Okul veya Üni	4 % 8	18 %34	12 % 22.6	-----	19 % 36
Toplam	22 % 9	82 % 34	84 % 34.3	4 %2	53 % 22

$$X^2 = 185.813 \quad SD= 25 \quad P < .001$$

Babanın eğitim düzeyine göre, "aile içinde ilk ve son sözü kim söyler?" sorusuna ilişkin sayısal verilere bakıldığında, babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin anne-baba seçeneğini daha çok işaretlediği görülmektedir. Genel olarak bütün aile üyelerinin katılımı ortaokul ve yüksekokul veya üniversite mezunu olan babalarda daha yüksek görülürken, lise mezunu babalar çocukları tarafından ailede ilk ve son sözü söyleme konusunda ya sadece baba ya da anne-baba seçeneği ile sınırlı kalmaktadır. Buna göre aile içi demokrasiyi uygulama aşamasında ataerkil aile yapısının halen devam ettiğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Akbaba'nın (1988) yapmış olduğu benzer araştırma da bu bulguları destekler niteliktedir. Bu çalışmada da aile içi demokrasiyi uygulama aşamasında ataerkil aile yapısının etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 6: *Anne eğitim düzeyine göre Aile içinde ilk ve son sözü kim söyler sorusu ile ilgili görüşleri.*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 2 (N=245)				
	Anne	Baba	Anne-Baba	Aile Büy.	Bütün Aile Beraber
Okur-yazar Değil	4 % 13	12 % 40	9 % 30	4 % 13	1 % 3.3
İlköğr.	13 % 9.4	52 % 37.7	50 % 36.2	-----	23 % 16.7
Ortaok.	-----	6 % 37.5	2 % 12.5	-----	8 % 50
Lise	1 % 3.3	9 % 30	17 % 56.7	-----	3 % 10
Yük. Okul / Uni.	4 % 13	3 % 9.7	6 % 19.4	-----	18 % 58.1

Toplm	22 % 9	82 %33.5	84 % 34.3	4 %2	53 % 21.6
-------	--------	----------	-----------	------	-----------

$X^2= 81.783$ $SD= 20$ $P< .001$

Annenin eğitim düzeyine göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmektedir. Annesi okur-yazar olmayan öğrenciler bu soruya genellikle baba olarak cevap vermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça bütün ailenin katılımı seçeneği sayısal olarak artmaktadır. Bu sonuç aile içinde annenin hala çok önemli bir denge unsuru olduğunu ve annenin eğitim düzeyinin aile içi ilişkileri birebir etkileyebildiğini göstermektedir. Ayrıca, eğitim düzeyi arttıkça demokratik yaşayışın aile ortamına daha egemen olmaya başladığını göstermektedir.

Aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip görüşlerini rahatlıkla dile getirip getiremedikleri.

Tablo 7: Cinsiyete göre aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip görüşlerini rahatlıkla dile getirip getiremedikleri sorusuna ilişkin görüşleri.

Cinsiyet	Madde 3		
	Evet	Hayır	Toplam
Kız	108 %80	27 %20	135 %100
Erkek	68 %61.8	42 %38.2	110 %100
Toplam	176 %1.6	69 %28.2	245 %100

$X^2= 9.904$ $SD= 1$ $P<.01$

Tablo 7'ye göre cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmektedir. Her iki grupta da evet cevabının yüzdesi fazla olmasına rağmen, kızlar öğrenciler bu durumu erkek öğrencilere göre daha fazla bir oranda kabul etmektedirler.

Tablo 8: Baba eğitim düzeyine göre aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip görüşlerini rahatlıkla dile getirip getiremedikleri sorusuna ilişkin görüşleri.

Baba Eğitim Düzeyi	Madde 3		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar	1 %33.3	2 %66.7	3 %100
Okuryazar Değil	6 %85.7	1 %2.9	7 %100
İlköğretim	52 %56.5	40 %3.5	92 %100
Ortaokul	27 %79.4	7 %20.6	34 %100
Lise	49 %87.5	7 %12.5	56 %100
Yük.Ok.veya Üni.	41 %77.4	12 %22.6	53 %100
Toplam	176 %71.8	69 %28.2	245 %100

$X^2 = 22.084$ $SD= 5$ $P<.01$

Tablo 8 incelendiğinde, babanın eğitim düzeyine göre öğrenci görüşlerinde anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Babası okur-yazar olmayan öğrenciler aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip rahatlıkla dile getiremediklerini ifade ederken, babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerde bunun tersi bir durum algısı mevcuttur.

Tablo 9: Anne eğitim düzeyine göre aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip görüşlerini rahatlıkla dile getiremedikleri sorusuna ilişkin görüşleri.

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 3		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar Değil	14 %46.7	16 %53.3	30 %100
İlköğretim	97 %70.3	41 %29.7	138 %100
Ortaokul	16 %100	--- ----	16 %100
Lise	21 %70	9 %30	30 %100
Yük.Ok.veya Üni.	28 %90.3	3 %9.7	31 %100
Toplam	176 %71.8	69 %28.2	245 %100

$$X^2= 21.116 \text{ SD}= 4 \text{ P}< .001$$

Annenin eğitim düzeyine göre öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmektedir. Tıpkı babalarda karşılaştığımız gibi eğitim düzeyi düşük olan hatta okur-yazar olmayan annelerin çocukları, herhangi bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip görüşlerini rahatlıkla dile getiremediğini, fakat eğitim düzeyi arttıkça bunun daha fazla gerçekleştiğini ifade etmişlerdir (Tablo 9). Bu durum, eğitim seviyesi yüksek olan anne-babaların çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli ve daha duyarlı olmalarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilere kendileri ile ilgili bir karar verilmesi gerektiğinde ailelerinin verdikleri karara saygı duyup duymadıkları.

Tablo 10: Cinsiyete göre öğrencilerin kendileri ile ilgili bir karar verilmesi gerektiğinde ailelerinin verdikleri karara saygı duyup duymadığına ilişkin görüşleri.

Cinsiyet	Madde 4		
	Evet	Hayır	Toplam
Kız	121 %89.6	14 %10.4	135 %100
Erkek	76 %69.1	34 %30.9	110 %100
Toplam	197 %80.4	48 %19.6	245 %100

$$X^2= 16.230 \text{ SD}= 1 \text{ P}< .001$$

Tablo 10 incelendiğinde, cinsiyetlere göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki grupta da aile içinde fikirlerine saygı duyulduğunu ifade etmelerine rağmen, kız öğrencilerin bu durumla ilgili evet algılamaları daha fazladır. Kız öğrencilerin görüşlerinin aile içinde değer bulması sevindirici bir durumdur.

Tablo 11: Baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin kendileri ile ilgili bir karar verilmesi gerektiğinde ailelerinin verdikleri karara saygı duyup duymadığına ilişkin görüşleri.

Baba Eğitim Düzeyi	Madde 4		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar	2 %66.7	1 %33.3	3 %100
Okuryazar Değil	6 %85.7	1 %14.3	7 %100
İlköğretim	71 %77.2	21 %22.8	92 %100
Ortaokul	28 %82.4	6 %17.6	34 %100

Lise	47 %83.9	9 % 16.1	56 %100
Yük.Ok.veya Üni.	43 %81.1	10 %18.9	53 %100
Toplam	197 %80.4	48 %19.6	245 %100

$$X^2= 1.635 \text{ SD}= 5 \text{ p}> .05$$

Tablo11'e göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 12: *Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin kendileri ile ilgili bir karar verilmesi gerektiğinde ailelerinin verdikleri karara saygı duyup duymadığına ilişkin görüşleri.*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 4		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar Değil	22 %73.3	16 %53.3	30 %100
İlköğretim	112 %81.2	41 %29.7	138 %100
Ortaokul	15 %93.8	--- -----	16 %100
Lise	20 %66.7	9 % 30	30 %100
Yük.Ok.veya Üni.	28 %90.3	3 %9.7	31 %100
Toplam	197 %80.4	69 %28.2	245 %100

$$X^2= 8.341 \text{ SD}= 4 \text{ P}> .05$$

Tablo 12'ye göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Buna rağmen annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin verdikleri karara saygı duymalarında sayısal bir artış gözlenmektedir.

Aile bireyleri arasında cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım olup olmadığı.

Tablo 13: *Cinsiyete göre aile bireyleri arasında cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım olup olmadığına ilişkin görüşleri.*

Cinsiyet	Madde 5		
	Evet	Hayır	Toplam
Kız	29 %21.5	106 %78.5	135 %100
Erkek	42 %38.2	68 %61.8	110 %100
Toplam	71 %29	174 %71	245 %100

$$X^2= 8.214 \text{ SD}= 1 \text{ P}< .05$$

Tablo 13'e göre, kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark vardır. Kız öğrenciler cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım yok ifadesini daha fazla kullanırken, erkek öğrencilerin bu konuda daha karamsar olduklarını söylemek mümkündür. Genellikle erkek öğrenciler aile içinde kızlara göre ayırım yapıldığını, kendilerine farklı davranıldığını hissettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 14: *Baba eğitim düzeyine göre aile bireyleri arasında cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım olup olmadığına ilişkin görüşleri.*

Baba Eğitim Düzeyi	Madde 5		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar	2 %66.7	1 %33.3	3 %100
Okuryazar Değil	6	1	7

	%85.7	%14.3	%100
İlköğretim	71	21	92
	%77.2	%22.8	%100
Ortaokul	28	6	34
	%82.4	%17.6	%100
Lise	47	9	56
	%83.9	%16.1	%100
Yük.Ok.veya Üni.	43	10	53
	%81.1	%18.9	%100
Toplam	197	48	245
	%80.4	%19.6	%100

$$X^2 = 9.655 \quad SD = 5 \quad P > .05$$

Tablo 14 değerlendirildiğinde, babanın eğitim düzeyine göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 15: *Anne eğitim düzeyine göre aile bireyleri arasında cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım olup olmadığına ilişkin görüşleri.*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 5		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar Değil	17	13	30
	%56.7	%43.3	%100
İlköğretim	41	97	138
	%29.7	%70.3	%100
Ortaokul	5	11	16
	%31.3	%68.8	%100
Lise	6	24	30
	%20	%80	%100
Yük.Ok./Üni.	2	29	31
	%6.5	%93.5	%100
Toplam	71	174	245
	%29	%71	%100

$$X^2 = 20.069 \quad SD = 4 \quad P < .001$$

Tablo 15'te de annenin eğitim düzeylerine göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Buna göre, annesi Yüksek Okul veya Üniversite mezunu olan öğrencilerin nerede ise tamamı böyle bir ayırımın olmadığını ifade etmişlerdir.

Ailelerin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı edilgen bireyler olarak görüp görmedikleri.

Tablo 16: *Cinsiyete göre ailelerinin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı edilgen bireyler olarak görüp görmediklerine ilişkin görüşleri.*

Cinsiyet	Madde 6		
	Evet	Hayır	Toplam
Kız	58	77	135
	%43	%57	%100
Erkek	52	58	110
	%47.3	%52.7	%100
Toplam	110	135	245
	%44.9	%55.1	%100

$$X^2 = .455 \quad SD = 1 \quad p > .05$$

Tablo 16 incelendiğinde, kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemektedir. Ailenin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı edilgen olarak görüp görmedikleri ile ilgili görüşleri hemen hemen eşit gibi gözükmemektedir.

Tablo 17: *Baba eğitim düzeyine göre ailelerin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı edilgen bireyler olarak görüp görmediklerine ilişkin görüşleri.*

Baba Eğitim Düzeyi	Madde 6		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar	2 %66.7	1 %33.3	3 %100
Okuryazar Değil	4 %57.1	3 %42.9	7 %100
İlköğretim	49 %53.3	43 %46.7	92 %100
Ortaokul	9 %26.5	25 %73.5	34 %100
Lise	27 %48.2	29 %51.8	56 %100
Yük.Ok./Üni.	19 %35.8	34 %64.2	53 %100
Toplam	110 %44.9	135 %55.1	245 %100

$$X^2 = 10.270 \quad SD = 5 \quad p > .05$$

Tablo 17’de, babanın eğitim düzeyine göre ailelerin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı bireyler olarak görmelerine ilişkin öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 18: *Anne eğitim düzeyine göre ailelerinin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı edilgen bireyler olarak görüp görmediklerine ilişkin görüşleri.*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 6		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar Değil	14 %46.7	16 %53.3	30 %100
İlköğretim	66 %47.8	72 %52.2	138 %100
Ortaokul	11 %68.8	5 %31.3	16 %100
Lise	15 %50	15 %50	30 %100
Yük.Ok.veya Üni.	4 %12.9	27 %87.1	31 %100
Toplam	110 %44.9	135 %55.1	245 %100

$$X^2 = 17.338 \quad SD = 4 \quad P < .01$$

Tablo 18 incelendiğinde, öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Babaların eğitim düzeyine göre bu soruda anlamlı bir fark elde edilmezken, annelerde değişiklik göze çarpmaktadır. Yüksekokul ve üniversite mezunu annesi olan öğrenciler bu soruya hayır derken, diğer eğitim düzeylerinde oranlar hemen hemen birbirine yakın şekilde gitmekte ve annelerin çocuklarını bağımlı ve edilgen gördüklerini desteklemektedir.

Aile içinde konulan bir kuralın aile üyelerine aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığı.

Tablo 19: *Cinsiyete göre aile içinde konulan bir kuralın aile üyelerine aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığına ilişkin görüşleri.*

Cinsiyet	Madde 7		
	Evet	Hayır	Toplam
Kız	103 %76.3	32 %23.7	135 %100
Erkek	73	37	110

	%66.4	%33.6	%100
Toplam	176	60	245
	%71.8	%28.2	%100

$$X^2= 2.956 \text{ SD}= 1 \text{ p}>.05$$

Tablo 19'a göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemektedir.

Tablo 20: *Baba eğitim düzeyine göre aile içinde konulan bir kuralın aile üyelerine aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığına ilişkin görüşleri.*

Baba Eğitim Düzeyi	Madde 7		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar	1 %33.3	2 %66.7	3 %100
Okuryazar Değil	6 %85.7	1 %14.3	7 %100
İlköğretim	61 %66.3	31 %33.7	92 %100
Ortaokul	28 %82.4	6 %17.6	34 %100
Lise	44 %78.6	12 %21.4	56 %100
Yük.Ok./Üni.	36 %67.9	17 %32.1	53 %100
Toplam	176 %71.8	69 %28.2	245 %100

$$X^2= 7.771 \text{ SD}= 5 \text{ p}>.05$$

Tablo 20' de babanın eğitim düzeyine göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 21: *Anne eğitim düzeyine göre aile içinde konulan bir kuralın aile üyelerine aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığına ilişkin görüşleri.*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 7		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar Değil	16 % 53.3	14 % 46.7	30 % 100
İlköğretim	99 % 71.7	39 % 28.3	138 % 100
Ortaokul	16 % 100	----- -	16 % 100
Lise	20 % 66.7	10 % 33.3	30 % 100
Yuk. Okul veya Üni	25 % 80.6	6 % 19.4	31 % 100
Toplam	176 % 71.8	69 % 28.2	245 % 100

$$X^2= 12.935 \text{ SD}= 4 \text{ P}> .05$$

Tablo 21'de annenin eğitim düzeyine göre görüşler arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Aile içinde alınan bir kararı onaylamadıklarında saygı ile karşılayıp karşılamadıkları.

Tablo 22: *Cinsiyete göre aile içinde alınan bir kararı onaylamadıklarında saygı ile karşılayıp karşılamadıklarına ilişkin görüşleri.*

Cinsiyet	Madde 8		
	Evet	Hayır	Toplam
Kız	106 %78.5	29 %21.5	135 %100

Erkek	76 %69.1	34 %30.4	110 %100
Toplam	182 %74.3	63 %25.7	245 %100

$$X^2 = 2.820 \quad SD = 1 \quad p > .05$$

Tablo 22'ye göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemektedir.

Tablo 23: *Baba eğitim düzeyine göre aile içinde alınan bir kararı onaylamadıklarında saygı ile karşılayıp karşılamadıklarına ilişkin görüşleri*

Baba Eğitim Düzeyi	Madde 8		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar	1 % 33.3	2 % 66.7	3 % 100
Okuryazar Değil	6 % 85.7	1 % 14.3	7 % 100
İlköğretim	64 % 69.6	28 % 30.4	92 % 100
Ortaokul	26 % 76.5	8 % 23.5	34 % 100
Lise	39 % 69.6	17 % 30.4	56 % 100
Yuk. Okul veya Üni	46 % 86.8	7 % 13.2	53 % 100
Toplam	182 % 74.3	63 % 25.7	245 % 100

$$X^2 = 9.243 \quad SD = 5 \quad p > .05$$

Tablo 23'e göre öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 24: *Anne eğitim düzeyine göre aile içinde alınan bir kararı onaylamadıklarında saygı ile karşılayıp karşılamadıklarına ilişkin görüşleri.*

Anne Eğitim Düzeyi	Madde 8		
	Evet	Hayır	Toplam
Okuryazar Değil	22 % 73.3	8 % 26.7	30 % 100
İlköğretim	99 % 71.7	39 % 28.3	138 % 100
Ortaokul	14 % 87.5	2 % 12.5	16 % 100
Lise	20 % 66.7	10 % 33.3	30 % 100
Yuk. Ok./ Üni	27 % 87.1	4 % 12.9	31 % 100
Toplam	182 % 74.3	63 % 25.7	245 % 100

$$X^2 = 5.521 \quad SD = 4 \quad P > .05$$

Tablo 24'e göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Yukarıdaki bulgular incelendiğinde şu şekilde yorumlanabilir; "Aile toplumun temelidir" ifadesi hem tarihsel olarak hem de günümüzde hala etkinliğini koruyan bir ifadedir. Sağlıklı ve demokratik bir toplum oluşturmanın koşulu bunu öncelikle aile içinde sağlamakla olacaktır. Aile, yapı olarak sürekliliğini korumasına rağmen aile içerisinde aile üyelerinin yaş, cinsiyet, eğitim gibi farklılıklar taşınmasından dolayı farklı özellikler taşımaktadır. Ailenin belki de en önemli özelliği, aile içerisinde yaşayan bireyleri şekillendirme özelliğine sahip olmasıdır. Bu nedenle aile üyelerinin görüşleri ve aile yapısını nasıl algıladıkları önemlidir. Bu açıdan

bakıldığında üniversite öğrencilerinin aile içi demokrasi ile ilgili görüşleri aile içi demokrasi kavramının tam olarak uygulanmadığını, fakat geçmişe oranla ve anne-babanın eğitim düzeyi arttıkça farkında olmadan aile içindeki yerini almaya başlayacağını işaretlerini vermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinin aile içi demokrasi ile ilgili görüşlerinin bir kısmını değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar şöyledir:

Kız öğrencilerin herhangi bir sorun yaşarken, ailelerinin onlara karşı genel yaklaşımını kendilerini ciddiye alarak nitelendirme oranları, erkek öğrencilerden daha fazladır. Genel olarak baktığımızda % 81.6'sı öğrenci ailelerini ciddiye aldıkları şeklinde nitelendirmektedirler. Aynı soruda babanın eğitim düzeyine göre bakıldığında; babası okur-yazar ve okur-yazar olmayan öğrencilerin oranları, babası ilköğretim, ortaokul, yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerden daha düşük bulunmuştur. Yine de bütün eğitim düzeylerinde ailelerinin onlara karşı genel yaklaşımını ciddiye almayan ve hoşgörüsüz olarak ifade eden öğrenci oranları düşüktür.

Aynı soru için annenin eğitim düzeyine bakıldığında, elde edilen sonuçlar babalar ile paralellik göstermektedir.

“Aile içinde ilk ve son sözü kim söyler?” sorusuna bakıldığında; kız öğrenciler daha çok bütün ailenin beraber söylediğini ifade ederken, erkek öğrenciler büyük bir oranda babanın söylediğini belirtmişlerdir.

Anne ve baba eğitim düzeylerine bakılacak olursa; babası okur-yazar olan öğrencilerin % 66.7' si anne derken, babası okur-yazar olmayan öğrencilerin % 57.1'i aile büyükleri olarak ifade etmişlerdir. Eğitim düzeyi arttıkça baba, anne-baba ve bütün aile beraber cevaplarında yığılmanın olduğu gözlenmiştir. Annelerde ise, aile büyüklerinin söz sahibi olması yine okur-yazar olmayan annesi olan öğrenciler de gözlenmiştir. Bu da açıkça eğitim düzeyi arttıkça katılımcı bir yaklaşımın geliştiğini göstermektedir.

Kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla bir oranda aileyi ilgilendiren bir sorun olduğunda herkesin bir araya gelip görüşlerini rahatlıkla dile getirebildiklerini ifade etmişlerdir. Bu oran cinsiyeti göz ardı ettiğimizde araştırmaya katılan öğrencilerin % 71.6'sını oluşturmaktadır. Babanın eğitim düzeyine göre bu soru değerlendirildiğinde, babası okur-yazar olan öğrencilerin bu soruya cevapları % 66.7 hayırdır. Annesi yüksek okul veya üniversite mezunu olan öğrencilerde ise % 90.3 evet olarak ifade edilmiştir.

Öğrencilere kendileri ile ilgili bir karar verilmesi gerektiğinde ailelerinin verdikleri karara saygı duyup duymadıkları sorulduğunda; kız öğrencilerin oranı daha fazladır. Anne ve babanın eğitim düzeyine bakıldığında öğrencilerin ifadeleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Kız öğrencilerin % 78.5' i aile bireyleri arasında cinsiyete, role ve yaşa dayandırılan bir ayırım olmadığını ifade ederken, bu oran erkeklerde % 61.8' dir. Anne ve babanın eğitim düzeyine göre bu soruda anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğrenciler, ailelerinin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı, edilgen bireyler olarak görüp görmedikleri sorulmuştur. Genel olarak öğrencilerin % 55.1'i bu soruya hayır görmüyorlar olarak cevap vermişlerdir. Babaların eğitim düzeyine göre bu soruda anlamlı bir fark elde edilmezken, annelerde sadece yüksekokul veya üniversite mezunu annesi olan öğrencilerin % 87.1 ile dikkat çekmektedir.

Aile içinde konulan bir kuralın aile üyelerine aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığı sorusuna ilişkin görüşlerine bakıldığında; ne cinsiyet, ne de anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark elde edilmemiştir.

Aile içinde alınan bir kararı onaylamadıklarında genel olarak öğrencilerin büyük bir oranda saygı ile karşıladıklarını ifade etmişlerdir. Anne ve babanın eğitim düzeyine göre bu sorudaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aile içi demokrasi ile ilgili alınabilecek önlemlere ve bu konuda yapılmasının yararlı olacağı düşünülen araştırmalara ilişkin öneriler aşağıda verilmiştir.

- Öğrenciler sağlıklı aile yapısı ile ilgili olarak aile içi demokrasinin hedefleri ve öğrencilerin aile içinde kazanmaları, istenen davranışlar açısından bilgilendirilmelidirler.
- Aile içi demokrasi ile ilgili bilgilendirme yapılırken kurallar dizisi olarak sunulmamalı, yaşantısal örnekler yolu ile bilgilendirilme yapılmalıdır.
- Anne-babalar eğitimlerini üniversitede yaygınlaştırmalıdır.
- Eğitim düzeyi arttıkça çocukları ciddiye alma davranışında azalma gözlenmesi ile ilgili olarak eğitim düzeyi ile hoşgörü, iyimserlik, duygusal zeka vb. konularda araştırmalar yapılmalıdır.
- Aile içerisinde pozitif ayrımcılık yapıp yapılmadığını inceleyen araştırmalar yapılabilir.
- Özellikle Yüksek okul ve Üniversite mezunu annesi olan öğrencilerin çocuğu anne-baba güdümünde, onlara bağımlı, edilgen bireyler olarak görmeleri ayrıntılı olarak araştırılabilir.
- Demokrasi ve insan haklarının yaşama dönüştürülmesi için aile odaklı eğitim çalışmaları sürdürülmelidir. Böylece ailenin demokrasi ve insan hakları düşüncesini ve uygulamasını üreten kurumlar olarak işlevsellik kazanması sağlanmalıdır
- Farklı değişkenler göz önüne alınarak daha geniş örneklem grupları üzerinde görüşler alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbaba, S. (1988). Ana- Baba Tutumlarının Bazı Kişilik Özellikleri Üzerine Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyükkaragöz, S. (1995). "Yükseköğretim Programları ve Demokratik Tutumlar". Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, 220, Ankara.
- Çelik, Y. (2003). Ana Baba Eğitimi. Öğretmen Dünyası. Ocak 2003, Sayı:277.
- Çınar, O. ve Büyükkasap, E. (2004). "Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Birlikte Yaşama Kültürü". Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 20-21 Mayıs 2004.
- Doğan, İ. (2001). Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gören, Ç. ve Karadaş, M. (1997). İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi. İstanbul: Metinler Yayıncılık.
- Nazlı, S. (2000). Aile Danışması. Ankara: Nobel Yayınları, No.167.
- Onur, M. ve Gençdoğan, B. (2005). "Ana-Baba Tutumunun Demokratik Tutum Üzerindeki Etkilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". XIV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı, Cilt:1, Denizli Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28-30 Eylül.
- Özer, İ. (1989). "Üniversite Öğrencilerinin Demokratik Tutum ve Değerleri". (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Ulusavaş, M. (1991). "Demokrasi Eğitimi İlkesi Açısından Eğitim Sistemine Bakış". I.Eğitim Kongresi Bildirileri, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, 25-27 Kasım.
- URL 1 (2007). "Ailede Demokrasi", <http://www.egitim.cu.edu.tr/> 28.10.2007.
- URL 2 (2007). "Ailede Demokratik Hayat", <http://www.dersyok.com/news.php?> 28.10.2007.